

ШВЕЙЦАРСЬКА МІСІЯ АНДРІЯ ЖУКА 1915 р.

В статті висвітлюється поїздка одного з лідерів Союзу визволення України до Швейцарії протягом 1915 р. Показані зустрічі Андрія Жука із впливовими українськими діячами і започаткування франкомовного періодичного видання, яке висвітлювало українське питання.

Ключові слова: Андрій Жук, СВУ, Швейцарія, українські діячі, Перша світова війна, періодичні видання.

В роки Першої світової війни в Австро-Угорщині діяла потужна українська організація — Союз визволення України (далі СВУ). Одним з її визначних членів Президії СВУ був Андрій Жук (1880–1968), який народився на Полтавщині і будучи активним діячем РУП–УСДРП через політичні переслідування емігрував до Галичини. З початком Першої світової війни і заснуванням СВУ переїжджає до Відня. Слід зазначити, що досліджуваний нами аспект життєвого шляху А. Жука в історіографічному плані не досліджувався, не дивлячись на те, що по його персоні захищені дві дисертації¹. Відповідно автор ставить за мету на основі аналізу канадського архіву А. Жука висвітлити його поїздку до Швейцарії в 1915 р.

Щоб налагодити співпрацю із українською громадою і започаткувати видання під маркою СВУ, а також залучитись підтримкою деяких емігрантських діячів, А. Жук приймає рішення особисто відвідати Швейцарію. Вийшовши з Відня 19 червня 1915 р. А. Жук прибуває до Лозани де зустрівся з літературознавцем, публіцистом і перекладачем Артуром Зелібом вихідцем з Галичини. В будинку останнього А. Жук познайомився із незнайомим польським соціалістом, який дотримувався українофобських позицій. Спілкуючись із незнайомцем А. Жук дійшов думки, що в Швейцарії є багато польської еміграції. Зокрема у своєму листі від 25 червня 1915 р. до товаришів у Відні А. Жук повідомляв, що А. Зеліб зрадив його приїзду. Він очолював місцевий друкований орган. До співробітництва в ньому залучав Є. Бачинського з яким співпрацював А. Жук. Крім того, А. Зеліб повідомив А. Жука, що не склались у нього

* Магурчак Андрій — кандидат історичних наук, докторант кафедри давньої та нової історії України КНУ ім. Т. Шевченка; ka59@meta.ua

¹ Таравська Я. Громадсько-політична та науково-публіцистична діяльність Андрія Жука (1880–1968 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Я. Таравська; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. — Чернігів, 2012. — 20 с.; Шульгата Н. Андрій Жук у суспільно-політичних процесах Галичини і Наддніпрянщини першої третини ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Н. Шульгата; Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. — Львів, 2013. — 20 с.

відносини з В. Степанківським з якими раніше планували видавати періодичне видання.

Крім того, А. Жук спілкувався з В. Левинським, як одним із співробітників журналу, яким керував А. Зеліб А. Жук дізнається, що співрозмовник негативно відноситься до СВУ і українських соціал-демократів і співпрацює із більшовиками. Відносно В. Левинського А. Жук був такої думки, що: «Він хоче до кінця зберегти свою непорочність. Отже редагування видань УСД він не візьметься. Хоче далі вести компанію і проти Юркевича і проти нас, але в «прилічній» формі»². Щодо більшовиків то А. Жук дотримувався тої думки, що з ними можна буде вести діалог але пізніше, а для цього потрібно створити відповідний ґрунт і «розглянутись в обставинах, щоб не попусувати справи незручними кроками».

Також В. Левинський надав А. Жуку копію листа В. Степанківського до Л. Цегольського з якого випливало що, В. Степанківський проводив проти СВУ «чортівську роботу» і фактично займався провокаціями. Маючи такі докази А. Жук пропонував президії СВУ звернутися до Л. Ганкевича, щоб той провів зустріч з керівниками Загальної Української Ради (далі ЗУР) К. Левицьким і М. Васильком на якій повинен бути член Президії СВУ і проінформувати, що причиною внутрішніх спорів, інспірацій і доносів на всіх є В. Степанківський. Як наслідок припинити відносити із цим діячем і попередити про це графа М. Тишкевича. Враховуючи, що прихильником В. Степанківського є Д. Донцов то відповідна реакція повинна бути і проти нього. «Взагалі хай перестануть уживати тих двох суб'єктів проти нас, бо можуть поробити не так нам як собі шкоди. — наголошував А. Жук. — справа мусить трактуватись строго довірочно. Коли б за якийсь час ми побачили, що Степанківського і Донцова далі згадані два австрійські українські політики підтримують, тоді нам треба буде порушити сю справу на Раді»³.

Вже 21 червня 1915 р. А. Жук зустрічався з С. Бачинським. Спілкування з ним зробило приємне враження на А. Жука. Про це він у листі писав так: «Здається з ним можна буде працювати. Він є цілком наш чоловік і нашим буде»⁴. Через два дні А. Жук зустрічався з членами Бунду. Поінформував про діяльність СВУ і причини боротьби з Л. Юркевичем. «Слухали з увагою і здається з розумінням нашої правоти, — писав А. Жук, — але свого відношення до нас не висловлювали»⁵. Натомість бундовці підтримували позицію А. Жука щодо проведення агітаційної роботи серед полонених російської армії в австрійських і німецьких таборах. Також А. Жука вразила бібліотека партійного осередку Бунду в якій було багато літератури з якої можна було скомплектувати невеличку бібліотеку присвячену соціал-демократичному рухові. Бундісти посприяли А. Жукові в отриманні кількадесят книжок, а також два комплекти

² Library and Archives Canada. — The Andriy Zhuk Collection MG30, C. 167. — Volume 8. — File 30.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

періодичних видань, які вийшли під час війни і були передані до української лозанської бібліотеки. Крім того, один комплект періодики А. Жук надіслав до СВУ. Описуючи своє враження від емігрантського середовища як українського так і російського А. Жук констатував, що відбувались зміни у свідомості багатьох діячів в яких переважали революційні ніж патріотичні настрої.

В Лозані А. Жук мав зустріч із Л. Юркевичем. Під час спілкування з ним А. Жук дізнався, що Л. Юркевич опинився в цілковитій самоті зациклившись виключно на періодичному виданні «Боротьба», а також підтримує найтісніші контакти з В. Винниченком. Загальний підсумок від зустрічі А. Жук зробив такий, що «загалом зробив він на мене важке враження і далі може поробити ще більше лиха, як поробив»⁶. Пізніше А. Жук усвідомлюючи, що найближчим часом не зустрінеться з Л. Юркевичем надіслав йому листа від 2 серпня 1915 р. в якому вважав, що він став жертвою власної легкодушності, а також «політичної несерйозності», невмінням орієнтуватися в людях і подіях, що призвело до самотності в еміграції : «говорю се тобі з людського і товариського почуття, яке мимо всіх прикростей і шкод заподіяних твоїми руками для справи нашої і нас особисто, я до тебе маю»⁷.

Перебуваючи у Швейцарії А. Жук дійшов висновку, що СВУ зробив помилку, коли не організував в цій країні центра своєї видавничої і інформаційної політики для представників іноземних країн. Тому поставив мету організувати періодичне видання на французькій мові «до яких ми конче мусимо взятись чим скоріше, які мають носити трохи відмінний тон і характер, як видання німецькі, то їх очевидно тільки тут можна друкувати»⁸. Тому запропонував членам Президії СВУ в короткий час опублікувати на французьку мову працю С. Рудницького присвячену географії України. Також запросити Р. Рафаловича з Англії, щоб той опублікував англійські варіанти деяких брошур. Центром видавничої роботи пропонував зробити Лозану залучаючи українців із Франції.

Відповідно 27 червня 1915 р. А. Жук разом з Є. Бачинським мали розмову з Я. Федорчуком. Останній пропонував А. Жукові залучити Р. Рафаловича до роботи у Швейцарії. Обмінюючись думками, відносно війни і української справи А. Жук спостерігав певну нервозність у співрозмовника. Ще напередодні від'їзду до Швейцарії А. Жук мав намір викликати його до цієї країни, але А. Жука випередив Я. Федорчук.

Приїхавши до Лозани Р. Рафалович зустрівся із А. Жуком. За підсумками якої А. Жук дізнався, що його співрозмовник провів велику роботу друкуючи публікації присвячені українському питанню в англійській пресі. Для того, щоб заінтересувати англійські політичні кола українською проблематикою переконував А. Жука, щоб поважні українські політики відвідали Лондон. У Р. Рафаловича А. Жук вбачав справжнього українського патріота і запропонував йому перекласти і опублікувати кілька статей і брошур на англійську мову під

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

вивіскою СВУ. На ці цілі А. Жук дав Рафаловичу 200 доларів і 1000 крон⁹. Крім того, Р. Рафалович висловив свою думку, щодо співпраці українських організацій із іноземними установами, діячами. Будучи англійським підданим закликав недовіряти німцям. На що А. Жук відповів, що то особиста справа кожного, а «для нас важно, щоб подавались в англ[ійській] пресі вірні і об'єктивні інформації про наш народ, про його положення в обох державах, про його нац[іонально] пол[ітичні] змагання. Яким соусом ці інформації будуть підливатись то діло авторів»¹⁰. Натомість підтримав ініціативу Р. Рафаловича про внесення канадськими українцями звернення до англійського уряду відносно української справи. Про це А. Жук мав намір написати листа до українських організацій в Канаді.

А. Жуку вдалося переконати Є. Бачинського, щоб той переїхав із Женеви до Лозани на постійне місце проживання для збирання і порядкування бібліотеки-архіву і стати постійним членом редакції журналу «La Reuve Ukrainienne». На це А. Жук виділив йому 1000 крон і щомісячну пенсію 200 франків¹¹. 28 червня 1915 р. у Лозані був заснований український журнал «La Reuve Ukrainienne». Про це ми дізнаємося із засідання засновників даного журналу. Засновниками виступали А. Жук, А. Зеліб, Є. Бачинський. Мета журналу подавати франкомовному читачеві інформацію про український народ в Росії і діяльність російсько-українських політичних організацій, переклади творів українських письменників. При цьому журнал повинен сповідувати принципи демократичності, безпартійності, але відстоюючи ідеал національної самостійності українського народу. Відповідальним редактором і адміністратором журналу призначався А. Зеліб. Журнал оголошувався спільною власністю трьох згаданих осіб. Допускалась можливість приєднання інших осіб до числа співорганізаторів, але при умові згоди всіх трьох співвласників. Також приймалась матеріальна допомога від українських політичних організацій при згоді співзасновників журналу. Редакція журналу буде збирати і формувати літературу і архів присвячені українській справі. Розпоряджатися книжками і матеріалами, їх упорядкуванням належало виключно А. Жуку¹². У випадку ліквідації редакції і видавництва журналу все його майно передбачалось передати українській культурній або політичній установі при умові згоди на це всіх співзасновників. На перших початках А. Зеліб займався журналом і водночас реферував зміст деяких статей А. Жука. З подивом А. Жук дізнався від самого А. Зеліба, що той за національністю є поляк. «Придивляюсь до него і набіраю вражіння, що сей чоловік з двома, згідно з трьома націон[альними] душами — німецькою, польською й українською. Оскільки ходить [пр]о громадську діяльність, здається, що він найбільше є українцем» — писав А. Жук¹³. У листі до товаришів у Відні А. Жук писав, що його план щодо співпраці із А. Зелібом реалізовується. Оцінюючи

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

перший номер журналу «La Reuve Ukrainienne» А. Жук зазначав: «З зовнішнього вигляду представляється не зле, щодо змісту — слабше, але може друге число буде ліпше»¹⁴.

На початку липня 1915 р. коли вже вийшло перше число «La Reuve Ukrainienne», Андрій Жук готував друге число журналу. Для цього йому потрібні були відповідні матеріали для написання серії статей. Тому звернувся до своїх колег у Відні щоб ті надіслали дипломатичною поштою до Лозани брошури, статті українських діячів — Ф. Вовка, Д. Антоновича та інших авторів. Також прохав вивести його приватну бібліотеку зі Львова в «якій багато є цінного, особливо матеріалів і газетних вирізок про різні сторони галицького життя»¹⁵. Особливу увагу просив звернути на його архів, який залишався в національному музеї у Львові де за словами А. Жука є цілі скарби до історії українського революційного руху.

Також А. Жук мав зустріч з графом М. Тишкевичом 28 червня 1915 р. в Монтре. М. Тишкевич в цей час робив багато для популяризації української справи. Відповідно А. Жук поінформував графа про діяльність СВУ і його плани. Відповідаючи А. Жуку граф підтримував СВУ проте з насторогою дивився на внутрішньопартійні чвари. На що А. Жук відповів так: «В політиці, як і в природі зобов'язує той самий закон — «естеств підбор»¹⁶. А. Жук розглядав графа як свого прихильника, оскільки був добре проінформований про його зв'язки з європейськими політиками.

Із місією від ЗУР до Швейцарії у цей час приїхав В. Панейко, який мав зустрічі з графом М. Тишкевичом і А. Зелібом. Відповідно А. Жук із насторогою відносився до цих зустрічей. Оскільки вважав, що той може «збаламутити мені Зеліба» і наговорити поганого графу про нього. Відносно А. Семенова, який співпрацював із А. Зелібом то А. Жук підозрював, що той веде подвійну гру, оскільки з ним в минулому був конфлікт. Також зустрічався А. Жук із представниками російської еміграції, а саме М. Рубакіним. А. Жука вразила бібліотека росіянина, який не приховував своїх антицарських настроїв. М. Рубакіна А. Жук зараховував до українських прихильників.

Натомість непокоїли А. Жука публікації в швейцарській пресі в яких польські діячі обговорювали створення польської держави до якої мали входити українські землі. Тому у листі до Відня риторично запитував «Хіба такий мав би бути для нас результат війни?».

Проводячи великий обсяг роботи у Швейцарії А. Жук не встигав виконувати свої завдання, а тому закликав направити до нього з Відня О. Скорописа-Йолтуховського або М. Меленевського. Надаючи докладні інформації про свою роботу у Швейцарії А. Жук закликав членів президії СВУ не розголошувати її окрім самих членів президії.

Довший час А. Жук не отримувал вісток від своїх колег у Відні щодо порушених ним справ у своїх листах червня місяця 1915 р. Тому змушений був в

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

черговий раз написати листа. В ньому нарікав, що він не отримав ще досі свого багажу, а це в свою чергу не давало йому повноцінно працювати у Швейцарії. Прохав надіслати посвідчення для А. Семенова, що він є кореспондентом «Вісника СВУ» і «Ukrainische Nachrichten». Одним з напрямків місії А. Жука у Швейцарії було налагодження надсилання літератури до СВУ. Зокрема у своєму листі від 14 липня 1915 р. він повідомляв, що надсилає російську закордонну періодику. Водночас просив надіслати на редакцію «La Reuve Ukrainienne» дуплети «Літературно-наукового вісника» за 1910–1914 рр., «Нашого Голосу», «Гасла», «Селянина», «Праці» для написання статей. Інформував що, Є. Бачинський зробить огляд французької преси за часів війни про українців для Вісника СВУ, а натомість Р. Рафалович відповідно англомовну пресу для «La Reuve Ukrainienne», а пізніше перекладе на українську мову із подальшим опублікуванням у «Віснику СВУ».

До головних напрямків роботи у Швейцарії А. Жука були публікації рукописів українських авторів в яких висвітлювався український національний рух. Зокрема А. Жук мав намір опублікувати працю О. Бочковського, що висвітлювала національний аспект у Російській державі. Але О. Бочковський мав намір залучитися підтримкою М. Залізняка з яким були неприємні відносини в А. Жука, щодо своїх публікацій. Тому А. Жук у листі від 17 липня 1915 р. до О. Бочковського переконував останнього відмовитись від послуг М. Залізняка, оскільки «фірма п. Залізняка і його «партії» на вашій праці могла б ту працю політично обезцінити — не є вказаним давати сему панові що-небудь до видання також через те, що Вас можуть запідозрити в політичній або ідейній спільності з ним, а се ледве чи бажано для Вас. Він тепер видає багато літератури, не знати для кого і для чого, не питаючись авторів і власників тих праць, які видає, причіплюючи своє дрібненьке і порядком скомпрометоване ... до кожної річи в формі глупих передмов»¹⁷. Тому запропонував видавати свої праці у СВУ на вигідних для автора умовах. Маючи надію, що О. Бочковський дослухається до його поради прохав його надіслати рукописи до В. Дорошенка.

З Лозани А. Жук писав листи до російських українців, які проживали у Швейцарії. Зокрема в одному із них датованому 3 серпням 1915 р. своєму земляку повідомляв, що надсилає йому «Кобзаря» Т. Шевченка, нарис історії української літератури І. Франка. При цьому закликаючи «Кобзаря по десять разів перечитуйте — то не вичерпуюче джерело любові, чуття, страждання за людей і за вітчизну — Україну... Творіть тільки в своїй рідній мові, годі нам бути погноєм для московської культури. Треба служити своєму народови, дбати про розвій своєї культури, а не вислужуватись тим, хто має нас за ніщо хоч на наших плечах вибирається в люди»¹⁸.

Постійно спілкуючись з українськими діячами у Швейцарії А. Жук просив надсилати йому листи на редакцію «La Reuve Ukrainienne». Прохав відправляти іноземні часописи в яких висвітлювалась українська справа до редакції «Ukrainische Nachrichten».

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

Натомість у листі до Р. Рафаловича повідомляв про отриману його статтю і реєстр статей в англійській пресі в яких висвітлювалася українська проблематика. Отриману інформацію А. Жук пообіцяв опублікувати у 2 числі «La Reuve Ukrainienne». Просив щоб він продовжував пошук літератури, яка б висвітлювала цілі світової війни, а також книги присвячені Росії і залучити англійського кореспондента С. Ватсона до публікації своїх статей у «La Reuve Ukrainienne».

У своєму черговому листі до Відня датованого 16 липнем 1915 р. А. Жук нагадував про не отриманий свій багаж: «Важко одначе припустити, щоб валізка згубилася по дорозі в такому разі вона або лежить досі в віденській інституції, або «загубилася» в тутешній інституції, як «загубився» був Ваш лист з 29.06 поки його по кількох днях не знайшли... Отже шукайте валізу, бо без неї я змарнував тут цілий місяць і Семенова при собі тримаю та й взагалі не можу нікуди рухатись. Може справа проясниться, як Мар'ян приїде...»¹⁹. Але все ж таки він отримав свою валізу з Відня. Серед переліку речей була значна частина літератури, яка налічувала 43 позицій²⁰. Зокрема це звіти, проекти резолюцій, протоколи, справоздання з різних поїздок.

В листі до товаришів у Відні А. Жук повідомляв, що 10 липня 1915 р. зустрічався у Женеві з членами української громади, яка на його переконання була недієва і не бачив перспектив для її існування. Радів, що вдалось долучити до роботи в редакцію «La Reuve Ukrainienne» одного француза на прізвище Броше знавця багатьох європейських мов в тому числі української і російської. На нього були покладені функції секретаря журналу. Також розповідав про зустріч з графом М. Тишкевичом з яким обговорював питання створення у Швейцарії української бібліотеки і архіву.

У Швейцарії як тогочасній позаблоковій країні перебували багато емігрантів як російських та українських. Відповідно певна частина російських діячів, негативно зустріли діяльність СВУ. Тому проводили проти нього провокації. Щоб зрозуміти хто є джерелом всяких інсинуацій А. Жук писав листи до російських поміркованих діячів, що перебували у Швейцарії. Так 4 серпня 1915 р. він отримав листа від В. Сарматова зазначаючи, що до нього приходила людина, яка зовнішньо нагадувала самого А. Жука і пропонувала увійти до СВУ, а також обіцяючи кошти²¹. Той незнайомец отримав від нього негативну відповідь. При цьому наголосивши, що не займався розповсюдженням негативної інформації про СВУ. Припускав, що за цим стоять самі українці, які свідомо чи несвідомо дають привід для критики російським шовіністам.

Постійно інформуючи своїх товаришів по Президії СВУ про зроблену роботу і пропозиції щодо подальших його кроків А. Жук отримав відповіді від своїх віденських товаришів. Зокрема член президії СВУ М. Меленевський у листі від 5 липня 1915 р. писав, що він підтримує захід А. Жука зробити із «Української громади» своєрідний пункт СВУ у Швейцарії. Водночас не

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

погоджувався, щодо видавничих проектів запропонованих А. Жуком, оскільки вважав недостатньо коштів на ці проекти: «з сим треба конче рахуватись і не робити зайвих видатків»²². Пропонував краще кошти зосередити на публікації в англійській і французькомовній пресі. Вважав зайвим робити акцент на А. Семенова «оскільки він не знайде там [тобто Лугано — А. М.] впливових кореспондентів різних країв через яких можна було б ширити потрібні нам інформації або будувати потрібні зв'язки до політичних сфер»²³. Щодо видавання «La Reuve Ukrainienne» радив видавати його від імені СВУ бо це в інтересах самого союзу і української справи: «В сих видавництвах ми з одного боку зможемо ще ясніше виявити себе, як організація цілком незалежна ні від кого, що стоїть виключно на власних національних інтересах. З другого боку ця видавнича діяльність ведена від нашого імені придбає нам більше симпатій на Україні»²⁴. Підсумовуючи М. Меленевський вважав, що видаючи статті і іншу літературу на англійській і французькій мовах буде великим плюсом для обстоювання українського питання на міжнародній конференції після закінчення війни. Крім того, нагадував А. Жуку, щоб той переслав куплену ним у А. Зеліба бібліотеку, а також просив, щоб він опублікував у Швейцарії відповідь на антиукраїнські виступи російських шовіністів. Крім того, А. Жуку приходилось займатись і питаннями реагуванням на провокації зі сторони російських діячів відносно СВУ. Зокрема Г. Алексинський в Санкт-петербурзькому «Современном Мире» в № 3 за 1915 р. опублікував статтю «О провокации». СВУ надіслав відповідь Г. Алексинському для її публікації на сторінках журналу, однак воно не було опубліковане. Тому А. Жук написав ще раз листа від 19 липня 1915 р. головному редактору «Современного Мира», щоб той на болгарську адресу М. Меленевського повідомив, причину відмови опублікування відповіді Г. Алексинському.

3 серпня 1915 р. А. Жук надіслав листа до редакції «Свободи» у Нью-Йорку в якому повідомляв, що у Лозані буде створена українська бібліотека-архів. Тому просив розмістити на своїх сторінках оголошення із збору коштів для утримання даної інституції²⁵. При цьому повідомляв редактора, що на сторінках видання подані недостовірні інформації відносно того, що В. Степанківського нібито у Швейцарії видає друкований орган від імені Головної Української Ради. Просив надсилати адреси українців, які проживають на американському континенті для налагодження контактів. Окрім того, на руки О. Лотоцького А. Жук вислав свого листа до нью-йоркського товариства «Нова Україна», яке позитивно відгукнулось на діяльність СВУ і запропонував налагодити співробітництво. Окрім того, А. Жук надіслав листа до редакції львівської редакції «Українського слово» із підтримкою і радісною новиною про звільнення Львова від російських військ і проханням надіслати до редакції «La Reuve Ukrainienne»

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

по два примірника всі числа «Нашого Слова» і «Українського слова», а в заміну А. Жук надіслав 10 примірників журналу «La Reuve Ukrainienne»²⁶.

Друга поїздка А. Жука до Швейцарії тривала з жовтня по грудень 1915 р. Зразу приїхавши до Лозани А. Жук у телеграмі від 10 жовтня 1915 р. на адресу віденської редакції «Ukrainische Nachrichten» просив надіслати примірники видань «Українського Слова», «Діла» і «Свободи», очевидно для підготовки написання статей до «La Reuve Ukrainienne».

Перебуваючи в Лозані А. Жук переписувався з багатьма українськими громадсько-політичними діячами висловлював свої думки щодо українського руху. Так у листі до М. Зячківського від 3 грудня 1915 р. писав, що Галичина спустошена в спершу чергу людьми. Цим конче хотять скористатись поляки, які вже бачать їх своїми територіями. Але на переконання А. Жука провідні галицькі діячі не вбачали на даному моменті загрози від поляків: «Справи наші, після погляду наших «великих» політиків (Кость і Ко) стоять добре, але на мій погляд дуже зле. В результаті всіх жертв і страждань ми навіть поділу Галичини ледве чи одержимо»²⁷. Також 9 грудня 1915 р. у листі до голови Української Національної Ради в Америці доктора Сіменовича інформував про створення бібліотеки-архіву в Лозані і видавання українського органу на французькій мові «La Reuve Ukrainienne». Натомість прохав зробити передплату на «La Reuve Ukrainienne» і надіслати примірники українських видань, що виходили на американському континенті особливо «Свободу» до Лозани. При цьому просив не плутати із аналогічним виданням В. Степанківського. Зазначаючи, що ця особа є провокатором, з яким відмовляються співпрацювати українські організації. До того, ж А. Жук дивувався, як поважна американська Українська Національна Рада співпрацює з цією особою. Прохав посприяти у налагодженні контактів із американською організацією російських українців «Нова Україна»²⁸.

Неприємно був А. Жук вражений із роботи адміністратора «La Reuve Ukrainienne» А. Зеліба і змушений був його відсторонити від обов'язків. Відповідно самому довелося готувати 4–6 номери «La Reuve Ukrainienne». При цьому не покладаючи великих надій на Ю. Бачинського. Все це А. Жук робив у великому поспіху оскільки отримав від В. Дорошенка телеграму про переїзд до Відня, який планувався на 20 грудня 1915 р.

Отже, відвідуючи Швейцарію два рази протягом 1915 р. А. Жук організував видання французькомовного періодичного видання «La Reuve Ukrainienne» осередком якого стала Лозанна. Саме це місто стало центром відділу СВУ у цій країні навколо якого об'єднувалася українська місцева інтелігенція, яка сповідувала принципи СВУ. Зустрічаючись із впливовими діячами українського походження А. Жуку вдалося залучити їх до інформаційної роботи. Водночас спілкуючись із частиною українського емігрантського середовища, яке дотримувалось ортодоксального марксизму і особливо російське переконувало

²⁶ Ibid.

²⁷ Library and Archives Canada. — The Andriy Zhuk Collection MG30, C 167. — Volume 8. — File 31.

²⁸ Ibid.

А. Жука, що є не сприйняття політики СВУ і ті заходи, які він проводив у Швейцарії.

ШВЕЙЦАРСКАЯ МИСИЯ АНДРЕЯ ЖУКА 1915 г.

Андрей Магурчак (кандидат исторических наук, докторант кафедры древней и новой истории Украины Киевского национального университета им. Т. Шевченко; ka59@meta.ua)

В статье освещается поездка одного из лидеров Союза освобождения Украины в Швейцарию в течение 1915 г. Показаны встречи Андрея Жука с влиятельными украинскими деятелями и начала франкоязычного периодического издания, которое освещало украинский вопрос.

Ключевые слова: Андрей Жук, СОУ, Швейцария, украинские деятели, Первая мировая война, периодические издания.

THE SWISS MISSION ANDRIY ZHUK 1915

Andriy Magurchak (Candidate of Historical Sciences (Ph.D. in History), doctoral candidate of the Department of ancient and modern history of Ukraine Kyiv national University. T. Shevchenko; ka59@meta.ua)

In the article are illuminated journey of one of leaders of Union of liberation of Ukraine to Switzerland during 1915. Shows the meeting Andriy Zhuk with influential Ukrainian leaders and the beginning of the French periodical, which was covered by the Ukrainian question.

Keywords: Andriy Zhuk, ULU, Switzerland, Ukrainian leaders, First world war, periodicals.